

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

« Η οικονομική ιστορία είναι σαφής: Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις φέρνουν ανάπτυξη ύστερα από κάποιο διάστημα. »

Κλάους Ρέγκλινγκ

Ο επικεφαλής του ESM μιλάει αποκλειστικά στη «Ν»

Στον Τάσο Δασόπουλο
tdas@naftemporiki.gr

Εξοδος από την κρίση μόνο με μεταρρυθμίσεις

Η συνέχιση και ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων είναι μονόδρομος προκειμένου η Ελλάδα να ξεπεράσει την κρίση και να επιστρέψει στην ανάπτυξη, ενώ μια χαλάρωση θα εξαφανίσει τη μέχρι τώρα πρόοδο λέει ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) Κλάους Ρέγκλινγκ μιλώντας στη «Ν».

Για τη μόνιμη ελάφρυνση του χρέους ο κ. Ρέγκλινγκ θυμίζει ότι το όφελος από τωρινές ρυθμίσεις για το 2013 φτάνει τα 8,6 δισ. Αναφέρει ως ενδεχόμενο την επιμήκυνση της διάρκειας αποπληρωμής και των επιτοκίων αλλά μόνο για τα 53 δισ. ευρώ των διμερών δανείων που έχουν συναφθεί απευθείας με τις χώρες της Ευρωζώνης. Παραπέμπει τις αποφάσεις στη συζήτηση που θα ξεκινήσει από το Eurogroup μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του Σεπτεμβρίου από την τρόικα.

Συνδέει μια νέα ενδεχόμενη χρηματοδότηση προς την Ελλάδα με τη χρήση των υπόλοιπων δανείων του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) ύψους περίπου 11 δισ. που διαχειρίζεται το ΤΧΣ, αλλά και τις χρηματοδοτικές ανάγκες που θα προκύψουν από τον έλεγχο της τρόικας. Θεωρεί λάθος την εντύπωση ότι μια εθνική νομισματική πολιτική θα μπορούσε να λύσει πιο εύκολα το πρόβλημα της οικονομικής κρίσης, εκτιμά ότι δεν υπάρχει μεσοπρόθεσμα περιθώριο για μεγαλύτερη «αμοιβαιοποίηση» του ευρωπαϊκού χρέους και δεν αποκλείει τη συμμετοχή του ΔΝΤ σε όποιο μελλοντικό ευρωπαϊκό σχέδιο διάσωσης.

Το κείμενο της συνέντευξης του κ. Ρέγκλινγκ έχει ως εξής: **Η Ελλάδα προσβλέπει σε μόνιμη ελάφρυνση του χρέους της. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) -και πριν ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)- διαχειρίζεται το 43% του ελληνικού χρέους. Τι θα θεωρούσατε μόνιμη ελάφρυνση του χρέους;**

Υπάρχει ήδη μια μεγάλη ελάφρυνση στο ελληνικό χρέος. Το EFSF έχει δώσει δάνεια 141 δισ. ευρώ με μέση διάρκεια αποπληρωμής 32 χρόνια και πολύ χαμηλά επιτόκια. Με τα δεδομένα αυτά έχετε μεγάλη ελάφρυνση στον προϋπολογισμό σας και στην οικονομία σας, συγκρινόμενα με τους όρους που θα είχατε αν δανειζόσασταν από τις αγορές. Το 2013 η Ελλάδα εξοικονόμησε 8,6 δισ. ευρώ από πληρωμές τόκων και υπάρχει ίδια εκτίμηση και για το 2014. Αν διαιρέσετε το σύνολο της εξοικονόμησης με τον ελληνικό πληθυσμό, θα συμπεραίνετε ότι το κάθε ελληνικό νοικοκυριό εξοικονόμησε περίπου 3.000 ευρώ από πληρωμές τόκων. Τα επιτόκια που προσφέρουμε καλύπτουν βασικά το κόστος του δανεισμού μας. Λόγω των εγγυήσεων των ισχυρότερων οικονομικά χωρών της Ευρωζώνης έχουμε πολύ υψηλή πιστοληπτική διαβάθμιση. Το να έχει εξασφαλίσει η Ελλάδα τόσο χαμηλά επιτόκια αποτελεί από μόνο του πράξη αλληλεγγύης προς τη χώρα σας. Μια μόνιμη λύση αφορά και την ελληνική κυβέρνηση, να εξοικονομήσει κεφάλαια για την αποπληρωμή μέρους του χρέους, για παράδειγμα από τις αποκρατικοποιήσεις και τις μειώσεις των δαπανών.

Οι δεσμεύσεις που ανέλαβε το Eurogroup το Νοέμβριο του 2012 θα εκπληρωθούν;

Οι δεσμεύσεις του Νοεμβρίου του 2012 δεν έχουν λησμονηθεί. Αλλά έχουν δύο όψεις. Η ελληνική κυβέρνηση υποσχέθηκε να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις. Σε δημοσιονομικό επίπεδο να δημιουργήσει ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δημοσιονομικής πολιτικής το οποίο περιλαμβάνει ένα αξιόλογο πρωτογενές πλεόνασμα για το 2015 και ένα μεγαλύτερο το 2016. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι επίσης ένα σημαντικό κομμάτι του προγράμματος. Πολλές από αυτές δεν έχουν ολοκληρωθεί. Το Eurogroup δεσμεύτηκε ότι αν η Ελλάδα προχωρήσει σε όλα αυτά, τότε θα προχωρήσει σε πρόσθετη ελάφρυνση. Το θέμα θα συζητηθεί μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης της τρόικας που ξεκινά το Σεπτέμβριο. Χρειαζόμαστε τις αναλύσεις

« Τα επιτόκια του ESM δεν μπορούν να μειωθούν περαιτέρω. Αν τα μειώσουμε κι άλλο θα έχουμε ζημιά. »

και τις προβλέψεις τους αφού κάποια πράγματα από πέρσι έχουν αλλάξει.

Η μείωση επιτοκίων σε συνδυασμό με την επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής θα ήταν λύση;

Για την ώρα αυτά είναι ενδεχόμενα. Το Eurogroup θα τα εξετάσει στο τέλος του χρόνου. Τίποτα δεν έχει ακόμη αποφασιστεί. Γεγονός είναι ότι τα επιτόκια του ESM δεν μπορούν να μειωθούν περαιτέρω, δεδομένου ότι χρεώνουμε μόνο το κόστος δανεισμού μας. Αν τα μειώσουμε κι άλλο θα έχουμε ζημιά. Υπάρχουν όμως και τα άλλα διμερή δάνεια. Εκεί υπάρχει ίσως περιθώριο για συζήτηση περί μείωσης επιτοκίων. Υπάρχουν πολλά ενδεχόμενα, δεν μπορώ ακόμη να πω τι θα ισχύσει.

Επειτα από έξι χρόνια ύφεσης και τέσσερα χρόνια σκληρής λιτότητας, πιστεύετε ότι η απάντηση στο ερώτημα της ανάκαμψης μπορεί να έρθει μόνο από τις μεταρρυθμίσεις;

Οι μεταρρυθμίσεις είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της απάντησης. Η δημοσιονομική προσαρμογή είναι επίσης σημαντική. Όπως γνωρίζετε το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν 15,6% του ΑΕΠ το 2009. Δεν υπήρχε άλλη λύση παρά να μειωθεί. Μεταρρυθμίσεις και δημοσιονομική προσαρμογή πάνε μαζί και ήδη έχετε πετύχει πολλά. Αλλά δεν έχει φτάσει το τέλος του ταξιδιού. Περισσότερες μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για να δημιουργήσουν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Οι μεταρρυθμίσεις δεν θα έχουν άμεσα αποτελέσματα. Πάντως η οικονομική ιστορία είναι σαφής: Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις φέρνουν την ανάπτυξη έπειτα από κάποιο διάστημα. Χώρες οι οποίες πέρασαν κρίση στο παρελθόν, όπως η Τουρκία, οι χώρες της Λατινικής Αμερικής, της Ασίας, πέρασαν κι αυτές πολύ άσχημα. Η ανεργία αυξήθηκε πολύ, είχαν μεγάλη ύφεση και οι πολίτες τους υπέφεραν. Μετά όμως την υιοθέτηση των σωστών μεταρρυθμίσεων ανέκαμψαν και τώρα απολαμβάνουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Με τη διαφορά ότι οι χώρες που αναφέρατε είχαν δική τους νομισματική πολιτική.

Αυτό είναι αλήθεια. Όμως η νομισματική πολιτική της Ευρώπης είναι σήμερα πολύ χαλαρή. Δεν μπορεί να γίνει χαλαρότερη. Φυσικά αυτές οι χώρες είχαν το προνόμιο να ορίζουν τα επιτόκια τους. Η Ινδονησία το έκανε και είχε ως αποτέλεσμα το εθνικό της νόμισμα να υποτιμηθεί κατά 90%. Αυτό σημαίνει ότι το χρέος σε μη εθνικό νόμισμα για επιχειρήσεις και κυβέρνηση αυξήθηκε κατά 10 φορές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις να πτωχεύσουν. Όταν ξεκινήσει μια υποτίμηση κανείς δεν ξέρει πού θα σταματήσει. Οι μεταρρυθμίσεις είναι η βάση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αν οι μεταρρυθμίσεις ολοκληρωθούν στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία, στην Ιρλανδία οι οικονομίες τους θα καταστούν ανταγωνιστικές. Μεσοπρόθεσμα είμαι αισιόδοξος για το μέλλον του Νότου.

Δεν σας ανησυχεί όμως μια «μεταρρυθμιστική κόπωση»;

Η μεταρρυθμιστική κόπωση είναι ένα θέμα. Είναι φυσικό για τους ανθρώπους οι οποίοι υπέστησαν τόσο μεγάλες και απότομες προσαρμογές να κουραστούν. Γι' αυτό δίνω έμφαση στα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων. Η Ελλάδα έχει προχωρήσει πολύ και ο ελληνικός λαός χρειάζεται την αναγνώρισή μας. Θα είναι όμως λάθος να εγκαταλείψουμε τις ωφέλειες που έχουμε πλέον προσεγγίσει. Με την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων οι αναπτυξιακοί ρυθμοί θα φτάσουν ψηλά στην Ελλάδα. Η ανάπτυξη θα φέρει νέες θέσεις εργασίας, υψηλότερο επίπεδο ζωής, ισχυρή οικονομία.

Πιστεύετε ότι η Ελλάδα θα χρειαστεί πρόσθετη χρηματοδοτική στήριξη, ένα νέο πρόγραμμα;

Είναι ασαφές αν θα χρειαστεί νέα χρηματοδότηση. Εξαρτάται από πολλές μεταβλητές. Για παράδειγμα, υπάρχουν ήδη χρήματα που έχουν δοθεί από το EFSF για τη στήριξη των τραπεζών. Αν τα χρήματα αυτά δεν χρειαστούν για μια νέα ανακεφαλαιοποίηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού. Επίσης η Ελλάδα ξαναβγήκε πρόσφατα στις αγορές. Θα πρέπει ακόμη να περιμένουμε την αξιολόγηση της τρόικας, ώστε να γνωρίζουμε ποια είναι η εικόνα τους επόμενους 12 μήνες.

Υπάρχει χώρος για μεγαλύτερη «αμοιβαιοποίηση» του ευρωπαϊκού χρέους το επόμενο διάστημα;

Εννοείτε περαιτέρω αμοιβαιοποίηση. Μερική αμοιβαιοποίηση έχει ήδη επιτευχθεί μέσω των δανείων υψηλής διάρκειας και χαμηλών επιτοκίων που παρέχει το EFSF και το ESM στις χώρες που βρίσκονται σε προγράμματα προσαρμογής. Δεν νομίζω ότι θα προχωρήσουμε περαιτέρω στο θέμα τα επόμενα χρόνια. Εξετάσαμε προτάσεις για ευρωμόλογο και τη συγκέντρωση του χρέους ορισμένων χωρών. Απορρίφθηκαν όμως από την πλειοψηφία των μελών κρατών της Ευρωζώνης, αφού θα έδιναν την εικόνα λανθασμένων κινήτρων.

Ποιος θα είναι ο ρόλος του ΔΝΤ στα μελλοντικά ευρωπαϊκά προγράμματα διάσωσης;

Το ΔΝΤ αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της απάντησης στην κρίση που χτύπησε την Ευρωζώνη και θα συνεχίσει να είναι μέχρι να ολοκληρωθούν τα προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη. Η τωρινή κρίση θα ολοκληρωθεί ευτυχώς σύντομα. Αλλά κάποια μέρα θα υπάρξει μια νέα. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε το ESM ιδρύθηκε ως μόνιμος μηχανισμός. Ο ρόλος του ΔΝΤ κατακρίθηκε, για παράδειγμα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητά μια αμιγώς ευρωπαϊκή αντίδραση στο μέλλον. Παρ' όλα αυτά για κάποιες χώρες της Ευρωζώνης, η εμπειρία και τα χρήματα του ΔΝΤ είναι χρήσιμα. Θα πρέπει να επισημάνω επίσης ότι οι χώρες της Ευρωζώνης είναι μέλη του ΔΝΤ και μπορούν να ζητήσουν βοήθεια αν αντιμετωπίσουν πρόβλημα. Με αυτά τα δεδομένα δεν μπορούμε να είμαστε κατηγορηματικοί για τη μη συμμετοχή του ΔΝΤ σε κρίση της Ευρωζώνης.